

Lietuvos TSR MA Istorijos
Institutas
Archeologijos sektorius
Nr. 246

LIETUVOS TSR MOKSLŲ AKADEMIJA
ISTORIJOS INSTITUTAS

A. Tautavičius

1966m. žvalgomosios archeologinės ekspedicijos
ataskaita

I v a d a s

1966 m. žvalgomoji archeologinė ekspedicija buvo vykdoma šiaurės vakarų Lietuvos kampe pagrindinai - Kretingos, Skuodo, Mažeikių ir Akmenės rajonuose, nors buvo kiek paliesti ir gretimi Klaipėdos, Plungės ir Šiaulių rajonai. Ši teritorija, buvusieji Kretingos ir Mažeikių apskritys buvo žvalgyti 1948 m. pirmosios Istorijos instituto suorganizuotos žvalgomosios archeologinės ekspedicijos metu. Per 18 metų seniau lankytą Per 18 metų susikaupė truputis naujų faktų, išliko reikalas patikrinti dar visos eilės paminklų buvimo faktus, patikrinti po 18 metų seniau lankytų paminklų stovį ir surinkti kai kuriuose papildomuosius duomenis apie piliakalnių kultūrinį sluoksnį, apie prie jų buvusių gyvenviečių kultūrinį sluoksnį, nes ypač trūksta duomenų apie m.e. pirmajame tūkstantmetyje naudota keramiką šiaurės vakarinėje Lietuvos dalyje.

Ekspediciją sudarė sekt. vadovas A.Tautavičius ir bendradarbiai V.Daugudis, E.Danilaitė, A.Mērkevičius, aspirantas V. Urbanavičius. LTSR MA Reikalų valdybos išskirtą sunkvežimį vairavo V.Chvostovas. Ekspedicija iš Vilniaus išvyko gegužės 30 d., grįžo birželio 26 d. Darbas buvo pradėtas Klaipėdos rajone ir baigtas Šiaulių rajone.

Ekspedicijoje birželio 1-12 d. d. dalyvavo Kretingos kraštotyros muziejaus direktorius J. Mickevičius, kuris ta proga susipažino su Kretingos ir Skuodo rajonų archeologinių paminklų padėtimi. Vėliau 2-3 dienas po Mažeikių-Akmenės rajonus

kartu su mumis važinėjo Mažeikių kraštotyros muziejaus vedėjas J. Nagius. Tačiau su Mažeikių muziejaus archeologiniais fondais susipažinti nepavyko, nes muziejus dėl remonto uždarytas ir archeologiniai radiniai esą sukrauti į dėžes ir neprieinami.

Iš visuomeninių kraštotyros muziejėlių ar kampelių buvo aplankyti - Židikų apylinkės muziejus, kuriame jokios archeologinės medžiagos nėra, ir Papilės vidurinės mokyklos muziejus, kuriame palyginus nemaža archeologinės medžiagos.

Ekspedicijoje pasiskirstyta darbu sekančiai: A. Tautavičius paminklų aprašymas, V. Urb^onavičius - filmavimas, V. Daugudis - fotografavimas, A. Merkevičius - kultūrinio sluoksnio tikrinimas, E. Danilaitė - paminklų matavimas.

Toliau pateikiami lankytų paminklų aprašymai:

1966 m. žvalgomosios archeologinės ekspedicijos metu lankyti archeologiniai paminklai.

A. Akmenės rajonas

1. Čekai, Vieکشnių apyl. /piliakalnis?/
2. Gyvuliai, Svirkončių apyl., piliakalnis
3. Kesiai, Mademrodės apyl., alkos kalnas
4. Kivyčiai, senkapiai
5. Lokavos kalnas
6. Papilė /du piliakalniai ir senkapis/
7. Polnosai, Vieکشnių apyl., senkapis
8. Viliošiai, Akmenės apyl., pilalė

B. Klaipėdos rajonas

1. Girkaliai, Kretingalės ap., senkapis
2. Valėnai, Kretingalės apyl., piliakalnis.

C. Kretingos rajonas

1. ^{nu}Amžių pilalė
2. Dauginčiai, Kartenos apyl., pilalė ir pilis.
3. Daubėnai, Darbėnų apyl., pilkapiai /?/ ir senkapis.
4. Dvarčininkai, Salantų apyl., pilalė
5. Imbarė, Salantų apyl., piliakalnis
6. Impiltis, Kretingos raj., piliakalnis
7. Juoskaudai, Darbėnų apyl., Alkos kalnas
8. Gaudučiai, Kartenos apyl., pilalė
9. Kačaičiai, Kartenos apyl., piliakalnis
10. Kalniškiai, Kartenos apyl., pilalė
11. Kartena, Kretingos raj., piliakalnis ir pilalė
12. Kiauleikiai, Kretingos ap., senkapis
13. Kveciai, Kretingos ap., senkapis
14. Kulsodis, Kulupėnų ap., pilalė.
15. Lagnaliai, Kartenos ap., pilalės
16. Laukžemė, Kretingos raj., pilalė /?/
17. Medoniškiai, Kretingos raj.
18. Martynaičiai, Kartenos ap., piliakalnis
19. Mišučiai, Kartenos ap., piliakalnis
20. Nagarba, Kretingos raj.   "
21. Prištovai, Kulupėnų ap., buv. pilalė
22. Sauseriai, Kulupėnų ap., piliakalnis.

23. Vaineikiai, Darbėnų ap., pilalė /?/.

24. Vėlaičiai, Kartenos ap., piliakalnis

Mažeikių raj.

1. Bugeniai, Reivyčių apyl. senkapis
2. Dapšiai, Juodeikių apyl., piliakalnis, akmuo
3. Daubariai, Tirkšlių apyl., piliakalniai
4. Griežė, Juodeikių apyl., piliakalniai ir senkapis.
5. Jautakiai, pilalė
6. Juodeikiai, Perkūno kalnas /?/.
7. Kentaučiai, senkapiai
8. Kušlėnai, senkapis ir pilis /?/.
9. Leckava, Šventorėlis ir piliakalnis
10. Lėlaičiai, Tirkšlių apyl., senkapis
11. Meinoriai, Tirkšlių apyl., senkapiai /3/.
12. Montvydai, Reivyčių apyl., pilalė ir senkapis
13. Naikiai, Mažeikių raj., piliakalnis, senkapis.
14. Pumpurai, Juodžių apyl., pilalė /?/.
15. Purpliai, Laižuvos apyl., ne piliakalnis, senkapis.
16. Renavas, piliakalnis
17. Rimuliai, Sedos apyl., piliakalnis
18. Seda, piliakalnis /?/.
19. Skėriai, senkapis
20. Vadagiai, Židikų apyl.

Plungės raj.

1. Pučkoriai, Platelių apyl., 3 pilalės
2. Užpelkiai, Platelių apyl., pilalė

Skuodo raj.

1. Apuolė
2. Arkšva, Alkos kalnas
3. Barstyčiai, Raganų kalnas, Pikčiaus kūlis...
4. Girdeniai, Ylakių apyl., piliakalnis
5. Jedžiotai, Aleksandrijos ap., piliakalnis
6. Kalviai, Lenkimų apyl., piliakalnis
7. Kiviliai, Aleksandrijos ap., pilalė
8. Kruopiai, Barstyčių ap., Pūkštos kalnas
9. Laumės, Barstyčių apyl., senkapiai
10. Mačiūkiai, Notėnų ap., Laumės akmuo
11. Mikytai, piliakalnis ir Šlektinės lobis.
12. Mosėdis - Igariai, Aukūro akmuo
13. Paluobė, Ylakių apyl., Skuodo raj., piliakalnis /?/
14. Paparčiai, Barstyčių apyl., piliakalnis /?/.
15. Puokė, Alkos kalnas
16. Šakaliai, Mosėdžio ap., sunaikintas piliakalnis
17. Šaukliai, Mosėdžio apyl., vėlyvas senkapis
18. Tauzai, Mosėdžio apyl., senkapis
19. Užluobė, Skuodo apyl., piliakalnis
20. Vabalčiai, Alkos kalnas /nėra/
21. Vaideliškės, piliakalnis /nėra/
22. Veiteliai, Ylakių apyl., pilalė.

Šiaulių raj.

1. Rekčiai, Kuršėnų apyl., piliakalnis

A K M E N È S R A J O N A S

ČEKAI, Viekšnių apyl., Akmenės raj.

Piliakalnis? Paminklų aprašuose Čekų kaime buvo įrašytas piliakalnis. Tai kalvelė Ventos slėnio kairiajame krante prie Karupio /Širilupio/ - dešiniajame pastarojo krante, šalia kelio Viekšniai-Tryškiai. Tai kalvelė tiesiog priešais naująsias Viekšnių kapines, kurios yra dešiniajame Ventos krante.

Kalvelę iš vakarų ir šiaurės vakarų supa Karupis, iš šiaurės Ventos slėnis, iš rytų - loma ją skiria nuo sekančios kalvelės, o iš pietų - senasis vieškelio perkakas /dabar vieškelis ištiesintas ir eina kiek toliau/. Taip, kad tai atrodo tik vėliau atskirta nuo likusios - labiau į pietus esančios aukštumos dalis. Ant jos dabar nedidelės kaimo kapinaitės. Stovi dar 4 geležiniai kryžiai ant akmeninių piedestakų, statyti XX a. pradžioje.

Aikštelė apie 28 m ilgio iš rytų į vakarus ir 22 m pločia

Žmonės kalvelės piliakalniu nevadina ir supilta nelaiko. Nėra jokių įtvirtinimų žymių, o taip pat kultūrinio sluoksnio pėdsakų. Nesimato ir aplinkumoje senos gyvenvietės pėdsakų.

Žmonės pasakoja, kad tik iš mokyklos parėję vakai pasakoję, kad čia piliakalnis.

Atrodo, kad jį iš piliakalnių ir iš viso iš archeologinių paminklų sąrašų reikia išbraukti.

GYVULIAI

Akmenės raj. Svirkončių apyl.

Piliakalnis, nuo kurio 1948 m. faktiškai pradėjome žval-

gomąją archeologinę ekspediciją, yra Virvytės dešiniajame krante, šalia buvusio dvarelio iš šiaurės vakarų pusės.

Piliakalnio vakarinis šlaitas leidžiasi į Virvytės slėnį, ties šiauriniu aikštelės galu į Virvytę įteka mažas upelis, kurio slėnis supa piliakalnį ir iš rytų pusės. Iš pietų pusės aikštelės gale buvęs 18 m ilgio pylimas sunaikintas apkasų ir bulviarusių, vakarinis aikštelės kraštas yra išgriuvęs į upę. Piliakalnis dabar apaugęs krūmais, neardomas.

Aikštelė yra 11 m aukščiau Virvytės slėnio dugno, apie 30 x 40 m dydžio.

Deformuoto, sunaikinto pylimo liekanos iškyla tik 2 m virš aikštelės ir apie 4 m virš griovio, esančio pylimo išorinėje pusėje. Griovys dar ir dabar apie 1,5 m gylio. Jo ilgis apie 50 m.

Aikštelėje kultūrinis sluoksnis labai ^emažas. Arčiau pakraščių yra tik 20-40 cm storio maišytos žemės sluoksnelis.

Gyvenvietė matyti bus sunaikinta vėliau įsikūrusio dvaro sodybos.

KESIAI

Akmenės raj. Mademrodės apyl.

Iš Agluonos tarybinio ūkio pavažiavus į Naująją Akmenę vedančiu keliu porą kilometrų, reikia pasukti į kairę kaimo keliuku ir perkirsti Agluonos upelį, o už jo kiek kairiau matosi krūmais apaugusi aukštuma - Kesių Alkos kalnas.

Alkos kalnu vadinamas aukštumos smaigalys Agluonos ir Vadaksties santakoje - dešiniajame Agluonos ir kairiajame Va-

daksties krante. Aukštumą iš pietų ir pietvakarių supa platus Agluonos slėnis, V vakaruose - minėtų upių santaka, o šiaurės vakaruose - vakaruose — Vadakstis.

Kalva stambi, alkakalniu laikomas tik jos smaigalys. Jis nedirbamas, apaugęs labai tankiais krūmais, čia gausu įvairaus dydžio akmenų, kurių stambiausias yra šiaurės vakarų šlaite ir turi beveik 3 m ilgio ir apie 1,5 m aukščio.

S. Ličkūnas mini čia esant dvi akmenų krūvas. Tačiau jų neaptikome.

Iš pasakojimų dabar išlikę tik spėliojimai, kad buvęs lauko savininkas čia radęs lobį, nes gebėjo pasistatyti mūrinį gyvenamąjį namą.

KIVYLIAI

Akmenės raj.

Kaime esama bent dviejų senkapių.

Vieni senkapiai esą kaimo šiaurės vakarų krašte, arčiau Kesių kaimo laukų, kairiajame Agluonos krante, tarp upės ir vieškelio Mademrodė-Klykuoliai. Esą čia kasant žvyrą randama žmonių kaulų ir piniginių su monetėlėmis.

Antrasis senkapis yra daugiau pietvakarinėje kaimo dalyje, arčiau ribos su Kalvių kaimu /buv. J. Varnecko - Negienės lauke/. Tai lygumoje, šalia balos esančios kapinaitės, apaugusios medžiais ir krūmais. 1940 m. jos aptvertos akmenų tvora, stovi čia keli kryžiai. Esą kasdami duobės mirusiesiems randama žiedų ir kitų daiktų. Pasakojama, kad kartą radę apkaustytą

dėžę, tačiau bijoję atidaryti, kad maro neišleistų, ir užkasę. Vėliau ieškoję skrynios, bet neberadę.

Iš kurio iš šių senkapių yra patekusių į muziejus XI-XIII amž. dirbinių, lieka neaišku.

LOKAVOS KALNAS

Akmenės raj.

Buvusio Lokavos kaimelio tarp miškų ir raistų dabar nebėra, sodybos iškeltos, laukai užsodinti mišku, šeimininkauja miškų ūkis.

Buvusio stambaus piliakalnio, žinomo nuo XIX a. galo kaip Lokavos kalnas, liekanos apaugusios pušimis toli matomos lygiose apylinkėse. Jis yra apie 2 km į rytus nuo Vegerių-Akmenės vieškelio. Tai tarsi sala tarp raistų. Kalva XX a. pradžioje paversta žvyrduobe, ypač intensyviai žvyras buvo kasamas čia pirmosios vokiečių okupacijos metais. Todėl didžiulė kalvos dalis sunaikinta, likęs tik jos vidurys ir šiaurės rytų šonas. Apie buvusią piliakalnio formą ir dydį šiandien neįmanoma kalbėti, nes jo liekanas iš rytų, pietų ir vakarų supa žvyrduobės.

Likusios kalno dalies viršūnėje yra apie 60 m ilgio ir 18 m pločio rytų bei 16 m pločio vakarų gale aikštelė, kurios pakraščiai irgi išvagoti apkasais. Aikštelė apie 14 m aukščiau aplinkinių laukų, arba apie 20 m virš balų, šiauriniame aikštelės pakraštyje yra tarsi pylimėlio žymės. Aikštelėje buvusi vielomis aptverta šokių aikštė.

Kultūrinio sluoksnio žymių nėra.

Visas paminklas palieka labai liūdną sunaikinto piliakalnio vaizdą.

Kiek į vakarus nuo piliakalnio buvusi antra, mažesnė ir žemesnė kalva jau Kerežių kaimo lauke, kuri išvežta irgi į laukus. Liko daug pasakojimų, kad kasant žvyrą buvę randami žmonių kaulai, įvairūs ginklai, monetos, įvairiausi papuošalai ir kiti radiniai. Taip per keliasdešimt metų buvęs sunaikintas didžiulis senkapis. Tačiau į muziejus nepateko nė vienas dirbinys. Visi radiniai išsimėtė ir žuvo. Galime dabar tik spėlioti, kurio laikotarpio senkapis bus buvęs.

PAPILĖ, Akmenės raj.

1. Piliakalnis. Kairiajame Ventos krante ties mažo upelio žiotimis yra plačiai žinomas Papilės miestelio piliakalnis, kuris panaudotas parapijos kapinėms. Jose palaidotas žinomas istorikas rašytojas S. Daukantas.

Piliakalnio rytinis-pietrytinis kraštas remiasi į Ventą, vakarinis-šiaurės vakarinis – supamas kadaise tekėjusio upelio. Piliakalnis užima smaigalį aukštumos tarp upelio slėnio ir Ventos. Smaigalis buvęs atkirstas plačiu grioviu ir už jo pylimu, kuris saugo aikštelę iš pietvakarių pusės. Piliakalnio aikštelė yra šiaurės-pietų kryptimi 56 m ilgio ir pietiniame-pietvakari-niame gale /prie pylimo/ apie 25 m pločio. Taigi ji apie 700-750 m² dydžio ir yra apie 20 m aukščiau Ventos vagos.

Visa aikštelė naudojama kapinėms. Kasant kapams duobes,

visas kultūrinis sluoksnis sunaikintas. Šlaitai geriau išlikę, statūs, apaugę medžiais. Vakariniam šlaite - kelias į kapines.

Palyginus labai gerai išlikęs pylimas, stačiais šlaitais. Jis paplėdėje iš aikštelės pusės apie 28 m ilgio. Virš aikštelės pylimas iškyla 5,5 m. Tuo tarpu išorėje jis 9,5 m aukščio virš užslinkusio dugno.

Griovys ir už jo esąs plotas paverstas dabar tebeveikiančiomis kapinėmis.

2. Senkapis. "Aušros" muziejaus tyrinėtą apardytą senkapis buvęs dešiniajame Ventos krante, ties Ventos posūkiu, apie 300-400 metrų nuo pirmojo piliakalnio į pietryčius.

Dabar senkapis nebeardomas. Tačiau jo dydis neaiškus. Atrodo, kad jo dalis yra užstatyta dabar miestelio sodybomis.

Papilės vidurinės mokyklos rinkiniuose yra iš šio kapinyno keliolika radinių - tarp jų trys kryžiniai smeigtukai, 1 įtveriamas ir 10 įmovinių geležinių ietigalių, peilis, gintaro karoliukas, keletas sraigių kiautelių /importinių/, lankinės aguoninės ir pasaginės storagalės segės fragmentai.

Nuo kapinyno smulkesnio aprašymo susilaikome, kadangi duomenys apie jį yra Instituto archyve esančioje M. J. Naudužo kasinėjimų ataskaitoje. Galima tik pridėti, kad kapinynas nuo seno smarkiai ardomas ir dar prieš pirmąjį pasaulinį karą į Lietuvių mokslų draugijos rinkinius yra patekę keliolika dirbinių, o keliolika jų pateko į Istorijos-etnografijos muziejų vėliau.

3. Antrasis piliakalnis. Kartais piliakalniu vadinamas Pašalpos kalnas, kuriame yra senosios Papilės miestelio kapinės.

Tačiau ši aukštumėlė visai neturi piliakalniams būdingų bruožų. Atrodo, kad piliakalnio vardas jai perkeltas vėliau nuo greta buvusio beveik visai suardyto piliakalnio.

Šis antrasis Papilės piliakalnis labai mažai žinomas, stovi dešiniajame Ventos krante, buvęs taip pat aukštumos smaigalio gale tarp Ventos ir mažo upelio griovio.

Jis yra apie 1 km į rytus nuo plačiai žinomo piliakalnio ir į pietryčius nuo miestelio bažnyčios. Panaudotas piliakalniui aukštumos kyšulio-pusiasalio vakarinis galas iš pietų supamas Ventos, o iš šiaurės griovio-upelio. Venta žymią dalį piliakalnio yra nuplovusi. Išlikusi tik jo nežymi dalis.

Iš išlikusios piliakalnio dalies matyti, kad jo aikštelė buvusi apie 12 m aukščiau Ventos kranto. Išlikusi tik 13 m ilgio aikštelės dalis. Ji 20 m pločio rytiniame gale - prie pylimo, iškasinėta duobėmis, nuolaidėja upės link. Pylimas labai išskleistas, nuolaidėja į aikštelę pamažu ir virš jos iškyla apie 5,5 m. Kultūrinio sluoksnio tarsi nėra, ar jis visai sunaikintas.

Pylimas viršuje beveik 28 m ilgio ir tik apie 2 m aukščio iš išorės - iš rytų pusės. Už pylimo yra tarsi priešpilio aikštelė 39 m ilgio iš rytų į vakarus /teisingiau iš šiaurės rytų į pietvakarius/. Gale jos - šiaurės rytiniame irgi buvęs pylimas 28 m ilgio. Jis beveik visai sunaikintas ariant ir vos vos žymus. Tik ant Ventos skardžio iškyla dar apie 1 m.

Galimas ir kitas variantas - kad ši vadinama priešpilio aikštelė 39 m ilgio ir 28 m pločio buvo tikroji piliakalnio aikštelė, o jos vakariniame gale už pylimo yra tik nuolaidėjantis kyšulio smaigalis.

F. Pokrovskis žino tik vieną - didįjį piliakalnį.

P. Tarasenska piliakalniu laiko ir Pašalpos kalną.

POLNOSAI

Viekšnių apyl. Akmenės raj.

Paminklų sąrašuose Ventos dešiniajame krante įrašytas piliakalnis. Tačiau teiraujantis kaimo gyventojų, nepasisekė nustatyti, kad pilalė būtų vadinama ar supilta laikoma kokia nors kalvelė kaime.

Kaime esanti stambi aukštuma, baigiasi stačiu į Ventą išgriuvusiu kraštu. Jos pietvakarių kampe visai prie vieškelio yra senkapiai. Gal kur nors šios aukštumos krašte ir bus buvęs piliakalnis, kuris nuneštas ~~vėpės~~.

Neaišku iš kur imti duomenys apie piliakalnio buvimą šiame kaime. Iš senkapių jokių radinių nėra. Seniau dar stovėję kryžiai.

VILIOŠIAI

Akmenės apyl. ir rajonas. "Laisvės" kolūkis

Buvusioje K. Balkausko žemėje, Dabikinės dešiniajame krante, šlapiame slėnyje-pievoje yra kalvelė, vadinama pilale, esanti supilta kepurėmis. Ši kalvelė yra apie 0,5 km į rytus nuo geležinkelio tilto per Dabikinę ir į pietus nuo vieškelio Viešniai-Akmenė.

Kalvelė stovi apie 60-80 m nuo Dabikinės upelio, už kurio kairiajame krante aukštumos, į vakarus ir šiaurės rytus

73
tęsiasi platus upelio slėnis, o į šiaurę už 150 m irgi aukštu-
ma.

Išlikusi kalvelė tarsi kulnas-piliakalnis, aukščiausia iš pietvakarių pusės, bet ir tai tik apie 2,5 m aukščio, o skersmuo - 18 m /pagrindė iš rytų į vakarus/, o iš šiaurės į pietus - kiek ilgesnė.

Galimas dalykas, kad tai likutis kiek didesnės kalvos, kurią nuplovė upelis kaiteliuodamas savo vagą.

Apie Viliošių pilalę rašydamas S. Ličkūnas supainiojo duomenis. Jis greta pilalės slėnyje mini Dabikinės kairiajame krante esant antrą didesnę piliakalnį. Tačiau vietiniai gyventojai tvirtina, kad tokio nėra. Kairysis upelio krantas aukštas, bet piliakalnio žymių ten nepastebėta.

GIRKALNIAI, Kretingalės ap. Klaipėdos raj.

Černiakovskio vardo kolūkis.

Gegužės mėnesio pabaigoje į institutą paskambino Klaipėdos muziejaus bendradarbis J. Putrius ir pranešė, kad Girkalniuose aptiktas ir ardomas kapinynas. Dalis dirbinių patekė į Klaipėdos muziejų, o kolūkis kapinyno vietoje pradėdąs statybas. Susitarėme su drg. J. Putriumi, kad gegužės mėnesio paskutinėmis dienomis arba birželio pradžioje išvažiuosime pas juos į Klaipėdą susipažinti su radiniais, o taip pat su paties paminklo padėtimi.

Nuvykus į Klaipėdą paaiškėjo, kad apie radinius muziejui pranešė vienas iš statybūninkų, kai juos pastebėjo kasamose žemėse, kurios buvusios vežamos prie kultūros namų. Atvykę į vie-

tą jie rado kelioliką surinktų dirbinių, o po to apėjo ariamą lauką ir surinko dar keliasdešimt radinių iš paviršiaus, bei atliko bandomuosius kasinėjimus kasto karjero pakraščiuose, surado dar keliasdešimt dirbinių.

Tuo būdu Klaipėdos muziejuje atsidūrė apie 150 įvairių dirbinių. Medžiaga bendrai paėmus labai artima Palangos medžiagai. Čia rasta keliolika ietigalių, pora geležinių kalavijų anteninėmis rankenomis, peiliai, skiltuvai ir kiti labai sunykę geležiniai dirbiniai. Nemažą radinių dalį sudaro žalvariniai papuošalai, kaip įvairios pasaginės segės, gyvulinės apyrankės, vytinių antkaklių gabalai.

Nuvykus į vietą, paaiškėjo, kad kapinynas yra apie 4km ~~em~~ nuo Palangos į pietryčius gana aukštoje vietoje, beveik dominuojančioje kalvoje, nuo kurios gerai matyti į šiaurę-šiaurės vakarus esanti Palanga ir Nimerzatė. Šios kalvos viršūnėje, aukščiausioje vietoje yra senos kaimo kapinaitės. Šalia jų iš šiaurės rytų pusės būta senesnio kapinyno. Dabar tai dirbamas-ariamas laukas, kuris nuolaidėja į šiaurę ir rytus į kalvą supantį balotą slėnį, kuriuo kadaise matyti tekėjo upelis. Kalva yra apie 150 m nuo buvusios Vokietijos ir Carinės Rusijos sienos. Už kapinaičių - į pietus ir pietvakarius yra kaimo ir kolūkio pastatai, sodai.

Kaip tik čia šalia kapinaičių bandytos statyti kiaulydės, suvežta dalis statybinės medžiagos, numatyto statyti pastato vietoje pradėtas kasti katlavanas. Kadangi žemė juoda, traši, tai iškasta žemė buvo vežama į naujai pastatytą kultūros namų kiemą, kad jų aplinka greičiau sužaliuotų. Čia prie kultūros

namų išvertus žemes ir jas lyginant, skleidžiant ir rasti įvairūs žalvariniai papuošalai.

Apžiūrėjus lauką rasta dar keletas dirbinių ir keliolika dirbinių surinkta dar palei kultūros namų pastatą.

Visa rodo, kad čia esama X - XII a. kapinyno, kuriam grėšia sunaikinimas statybos metu ir ypač pastačius fermas. Nutariame organizuoti kasinėjimus. Laiškais painformavau apie padėti LTSR Kultūros ministeriją ir institutą.

VALĖNAI, Kretingalės ap. Klaipėdos raj.

Dar kartą aplankome Valėnų kaimo piliakalnį kairiajame Dangės slėnio krante, apie 4 km į pietus nuo Kretingos ir apie 600 m į pietvakarius nuo Andulių Perkunkalnio. Tai stambi kalva, kiek įsikišanti į Dangės slėnį. Ji dešiniajame Bebrūnės upelio krante. Žmonės šią kalvą vadina "pilale".

Kalvos pietinis šlaitas leidžiasi į Bebrūnę, vakarinis ir šiaurės vakarinis į Dangės slėnį. Iš šiaurės rytų prie kalvos prieina gretimos aukštumos. Nuo jų pilalę skiria tik nežymus įdubimas - įlinkimas, virš kurio piliakalnis iškyla tik apie 1,5-2 m.

Pilale vadinama kalva turi rytų-vakarų kryptimi apie 70 m viršuje ir apie 40 m pločio šiaurės-pietų kryptimi. Su aukštuma ji glaudžiasi maždaug 45-48 m ilgio kraštu. Jos viršus nelygus, kiek labiau iškilas šiaurės rytų dalyje. Tik patys šlaitai į upelių slėnius gana statūs. Sakysime pats kalvos šlaitas nuo Bebrūnės yra tik 14 m aukščio. O aukščiausia kalvos dalis yra apie 27 m virš Bebrūnės.

Vakarinis-šiaurės vakarinis šlaitas yra tik apie 12 m aukščio.

Dabar kalva neariama. Kultūrinio sluoksnio žymių lyg ir nėra. Seniau išardavę anglių.

Į rytus nuo pilalės, už vadinamo kalvos viršaus įlinkimo dirvoje pastebimi sudegusio molio gabalėliai, yra geležies šlako.

K R E T I N G O S   R A J O N A S

ANUŽIŲ PILALĖ

Kretingos raj.

Alanto aukštupyje, kairiajame jo krante, apie 200-300 m nuo gyventojų Lubio sodybos į šiaurę yra vadinamoji pilalė. Čia balotame-šaltiniuotame slėnyje yra nuo kranto dauba-grioviu atskirtas apie 40 m ilgio gana tiesus kyšulys. Tai tarsi pylimas, viršuje turi tik 5-6 m pločio. Šiaurės rytų galas beveik remiasi į Alanto vagą. Rytinis-pietrytinis šio pylimo kraštas yra išlinkęs, greičiausiai kadaise yra paplautas Alanto. Iš šiaurės vakarų ir pietryčių dabar balos.

Pietvakarių galą nuo kranto aukštumos skiria tarsi buvęs griovys, gana nuolaidžiais kraštais. Jis 4,5 m gylio ir apie 40 m pločio.

Išilgai šio išlikusio savotiško pylimo yra iškastas apkasas. Jokio kultūrinio sluoksnio pėdsako nesimato.

Nėra krante šalia pilalės ir sodybvietės žymių. Taip, kad objektas kasinėjimams netinkamas.

Spėjame, kad tai liekana anksčiau buvusios stambesnės kalvos-salos upės slėnyje. Ji buvo saugoma natūraliomis kliūtėmis ir galėjo kartais būti naudojama kaip slėptuvė.

Įdomu, kad į pietryčius nuo šios pilalės už kokio 100 metrų yra kitas Alanto kranto aukštumos kyšulys vadinamas taip pat pilale. Tai beržais apaugęs į slėnį įsikišęs nedideklis pušiasalis, einęs beveik rytų-vakarų kryptimi beveik 50 m ilgio ir apie 20-25 m pločio. Pietryčių galas pereina į buvusį kadaise ariamą lauką.

Dabar kyšulys ir gretimas lauko pakraštys neariamas, apaugęs krūmais ir medžiais, o pakraščiai išvagoti apkasu. Jokių kultūrinio sluoksnio žymių nesimato.

Visas šis kyšulys labai nepanašus į piliakalnį, nors, palyginus, apsaugotas gamtos kliūtimis. Šiaurėje - už 50-60 m balotame slėnyje teka Alantas, vakaruose ir pietvakariuose šaltiniuoto upelio šlėnys. Tačiau iš rytų-pietryčių jis lieka atviras.

DAUGINČIAI, Kartenos apyl. Kretingos raj.

Kairiajame Minijos krante priešais Sauserių piliakalnį yra Dauginčių kaime du piliakalniai - pilalės - viena miške, o kita dirbamuose laukuose.

Pilalė esanti valstybiniame miške yra kalva Minijos slėnyje - apie 200 m nuo upės kairiojo kranto ir apie 100 m nuo kaimo kapelių į pietryčius. Tai pamažu aukštėjanti ilga siaura kalva, tarsi ožnugaris, kurio viršus apie 70 m ilgio. Jis tęsiasi iš šiaurės vakarų į pietryčius. Pietryčių gale yra kiek aukštesnis apie 15 m skersmens kauburys, iškilęs 3-4 m virš likusio ožnugario. Viršus jo išgaubtas, ir tas kauburys primena daugiau stambų pilkapį. Kultūrinio sluoksnio pėdsakų nepastebėta. Šlaitai gana nuolaidūs. Šios kalvos viršūnės aukštis apie 16 m virš aplinkinių laukų.

Visa pilalė vadinama kalva apaugusi mišriu mišku.

Pilis. Taip pat vadinamas aukštas Minijos kairiojo kranto slėnio krašte esąs aukštumos kyšulys, dešinėje kelio iš Dau-

ginčių į Plungės-Kartenos vieškelį, priešais Sauserių kaimo piliakalnį.

Faktiškai tai liekanos ariant sunaikinto krantinio tipo piliakalnio. Iš pietų ir rytų jį supa Slinkupio /Minijos intako/ slėnis, o iš šiaurės platus Minijos slėnis. Tuo tarpu vakaruose - nuo gretimų aukštumų buvęs apie 45 m ilgio pylimas, kuris ariant išskleistas, šandabar išsiskiria lauke vos žymėsiu pakilimu.

Aikštelė beveik keturkampė - 45 x 45 m dydžio, tik rytiniame gale kampai apvaliniai. Aikštė ilgą laiką ariama, kultūrinis sluoksnis jau sunaikintas. Piliakalnio aikštelė yra apie 25 m aukščiau dirbamų laukų Minijos slėnyje.

Nuo Dauginčių Pilies kalno gerai matosi priešais - už kokių 800 m kitame krante esąs Sauserių piliakalnis - rytuose už 1-1,5 km esąs Pristovų skardis, vadinamas Pilimi ir slėnyje už kokių 400-500 m miške esanti Pilalės kalva. Taip, kad čia vienoje vietoje kadaise nedideliame plote buvę bent 4 piliakalniai.

DAUBĖNAI

Daubėnų apyl. Kretingos raj.

Apie 7-8 km nuo Kretingos, kairėje pusėje vieškelio į Darbėnus yra valstybinis miškas. Apie 300 m nuo vieškelio, perėjus geležinkelį, valstybinio miško pakraštyje, nuo Donėlos Juozo sodybos į šiaurę yra kelios įvairaus dydžio kalvelės iki 1,2 - 2 m aukščio. Pagal pasakojimus būk tai buvusios apdėtos akmenimis ir laikytinos pilkapiais. Akmenys buvę nuvežti XIX a.

gale į Palangą ir kitur. Ant vienos stambesnės kalvelės šiaurės rytiniame pakraštyje buvę markapiai. Dar XX a. pradžioje čia stovėję keli kryžiai. /Ar ne bus jie buvę aptverti akmenų tvora?/ Esąs pasakojimas, kad ant vienos iš šių kalvelių stovėjusi bažnyčia.

Dabar visos jos apaugusios pušimis, ne visai taisyklingos, labai primena kopas. Todėl jas negalime drąsiai skirti prie apardytų pilkapių. Kasinėjimai turėtų parodyti, ar čia iš tikrųjų yra pilkapiai, ar tik smėlio kopos.

DVARČININKAI

Salantų apyl. Kretingos raj.

Pilalė. Apie 2-3 km nuo Laivių kapinyno, Salanto upe aukštyn yra buvusio Dvarčininkų kaimo lauke vadinamoji "pilalė". Tai aukštumos kraštas Salanto kairiajame krante apie 0,5 km nuo Santeklės malūno pasroviui.

Tai nedidelis, niekuo neišsiskirias aukštumos kraštelių-
-ragas Salanto krante šalia mažo šaltinio. Pilalė vadinamą vietą iš rytų supa negilus griovys-šaltinėlio vaga, iš šiaurės - Salanto slėnis, o iš pietų ir vakarų lygūs ariami laukai.

Jokių įtvirtinimų ar gyvenvietės pėdsakų nėra.

Galime tik spėti, kad ties šiuo ragu kadaise dabartinio Salanto slėnio vietoje galėjo būti piliakalnis, kuris jau visai ir seniai nuneštas. Dabar tik krantas išlaikė seną vardą...

IMBARĖ

Salantų apyl. Kretingos raj.

Plačiau žinomas dar XIX a. gale T. Daugirdo žurnale

24

"Pamiętnik Fizyograciczny" paskelbtas ir archeologinė literatūron įvestas Imbarės piliakalnis, vėliau bandytas kasinėti J. Žiogo, nekartą minimas archeologinėje ir kraštotyrinėje literatūroje. Jis ne tik dailiai atrodo Salanto slėnio kairiajame krante, bet išsiskiria dar dviem savybėmis iš daugelio kitų piliakalnių. Pirmiausia aikštelėje yra buvusio tvenkinio žymės, ir antra - aikštelę skersinis pylimas dalina į dvi dalis.

Piliakalniui panaudotas aukštumos kyšulys į Salanto slėnį, beveik iš visų pusių apsuptas daubomis. Tik šiaurės rytų kampą jis siekiasi su gretimomis aukštumomis. Kadangi kalvos šlaitai buvo nepakankamai statūs ir aukšti, tai jie iš dalies nulyginti ir paaukštinti pakraščiais supiltu pylimu. Aukščiaušias pylimas šiauriniame gale ir ypač ties šiaurės rytų kampą. Nėra pylimo tik ties dalimi aikštelės rytinio krašto. Čia piliakalnį nuo aukštumų skiria gili dauba, kuria iš šaltinio teka upelis, kuris gana atokiai aplenkęs pietinį piliakalnio galą toliau įteka į Salantą.

Piliakalnio aikštelės abi dalys nėra vienodo dydžio. Šiaurinė yra žymiai didesnė. Ji netaisyklingo keturkampio formos ir turi 56 m ilgio iš šiaurės į pietus, 41 m pločio šiaurinėje dalyje ir 35 m pločio pietinėje dalyje. Šiauriniame krašte pylimas nuo aikštelės pakyla apie 4,5 m, o iš išorės yra apie 7,5 m aukščio, nes išorėje nuo aukštumų dar skyręs apie 40 m ilgio griovys.

Aikštelės pietinėje dalyje yra 6 x 8 m dydžio jau užaugusio tvenkinio liekanos. Beveik ties rytinio aikštelės krašto viduriu į aikštelę įeina įvažiavimas.

Vidinis pylimas, kuris skiria ją nuo antrosios aikštelės labai išskleistas, yra 35 m ilgio ir vos apie 1,8 m aukščio, bet apie 20 m pločio.

Antroji aikštelė žymiai mažesnė. Ji tik 20 m ilgio šiaurės-pietų kryptimi ir 35 m rytų-vakarų kryptimi. Aikštelės šiauriniu, vakariniu ir rytiniu kraštu eina pylimas. Jis čia visur gana žemas - 1,5-1,2 m aukščio virš aikštelės.

Pietinis piliakalnio šlaitas apie 20 m aukščio.

Vakarinis šlaitas panašaus aukščio. Tačiau tik jo viršutinė dalis /apie 8,5 m aukščio/ yra rūpestingiau nulyginta, stati. Žemiau eina natūralus šlaitas.

Į šiaurės rytus nuo piliakalnio pastebėtos gyvenvietės žymės su menkomis kultūrinio sluoksnio liekanomis.

IMPILTIS

Kretingos rajonas.

Apie 1,5 km į šiaurę nuo Impilties piliakalnio, esančio prie Juodupio ir plačiai žinomo istorinėje-archeologinėje literatūroje, yra kitas daug mažiau žinomas piliakalnis kairiajame Šventosios krante, miške. Tai krantinio tipo piliakalnis, esąs įrengtas aukštumos kišulyje, tarp upės daubos.

Piliakalnio vakarinis šlaitas leidžiasi į Šventąją, pietinis - į daubą ir rytinis į tos pačios daubos kraštą, o šiaurinis - susisiekiąs su aukštuma - sutvirtintas pylimu.

Vakarinis šlaitas gana status, apie 14 m aukščio. Panašaus aukščio ir pietinis bei rytiniai šlaitai.

Aikštelės yra tarsi dvi. Patį pietinį kyšulio galą apima

trikampė 30 m ilgio aikštelė, kurios šiauriniame gale yra gana tiesus 30 m ilgio pylimas apie 1,2 m aukščio nuo aikštelės. Iš šiaurės pusės jis 1,6 m aukščio. Pylimas gana nuolaidus į abi puses, nes turi apie 16 m pločio pagrindą.

Antroji aikštelė tarsi priešpilis yra žymiai didesnė ir trapecijos formos. Pietiniame gale jos plotis 34 m, o šiauriniame gale - 55 m pločio. Tuo tarpu aikštelės ilgis pagal upę - šiaurės-pietų kryptimi yra 37 m.

Šiauriniame aikštelės gale yra 1,2 m aukščio virš aikštelės iškilęs pylimas. Iš išorės jis 1,4 m aukščio, o jo ilgis siekia 62 m. Rytinis šlaitas ties šia aikštele yra tik 3-4 m aukščio.

Kultūrinio sluoksnio nepastebėta.

Primena laikinus įtvirtinimus.

JUOSKA UDAI

Darbėnų apyl. Kretingos raj.

Alkos kalnu, o kartais ir Pilies kalnu vadinama kalva, esanti valstybiniam miške dviejų kvartalų riboje, tiesiog ant kadaise buvusios Kuršo ir Kauno gubernijų ribos. Ši buvusių gubernijų riba kirto piliakalnį išilgai.

Tai stambi masyvi kalva su dviem viršūnėmis ir tarp jų įdubusia tarsi didele aikštele. Kalvos šonai statesni, o galai nuolaidesni. Iš profilio visa kalva kiek primena didžiulį piliakalnį-alkakalnį. Jos viršaus ilgis 85 m.

Pietiniame pietvakariniame kalvos gale esanti viršūnė tu-

ri viršuje dar 15 x 15 m dydžio aikštelę. Joje palaidoti 1941 m. sušaudyti iš Skuodo atvežtos žydų tautybės moterys ir vaikai. Iš pietinio-pietvakarinio kalvos kampo kadaise kastas ir vežtas žvyras. Kultūrinio sluoksnio nesimato. Ji 3,6 m aukštesnė už aikštelę tarp viršūnių. Pietinis šlaitas nuolaidus, daugiau kaip 15 m aukščio.

Šiaurinė kalvos viršūnė viršuje apie 15 x 20 m apimties ir turi iki 40 cm storio sluoksnelį su angliukais maišytos žemės. Jos šiaurinis šlaitas gana nuolaidus, apie 11 aukščio. Į aikštelę tarp abiejų viršūnių šlaitas irgi nuolaidus, apie 4 m aukščio.

Tarp abiejų viršūnių yra ovalinė apie 35 m ilgio ir 30 m pločio aikštelė, kiek įdubusi.

Visgi sunku nustatyti, kad čia būtų stovėjusi pilis. Greičiausia tai alkakalnis.

GAUDUČIAI /Gintarai/

Kartenos apyl., Kretingos raj.

Alanto slėnyje, dešiniajame jo krante, dabar "Tarybinės žemės" ir Julės Žemaitės kolūkių riboje yra aukštos kalvos liekanos, vadinamos pilale. Kadangi jos vakarinėje pašlaitėje yra buvusi Zablockio sodyba, tai ir piliakalnis seniau dažniausiai buvo vadinamas Zablockio pilale.

Tai 24 m aukščio stačiais šlaitais kalva kaip piramidė stovinti slėnyje, supama upelio ir balų. Atrodo, kad upelis keisdamas savo vagą, ją plovė iš visų pusių ir dabar turime tik buv.

sios kalvos liekanas. Viršuje išlikusi netaisyklingo trikampio aikštelė šiaurės-pietų kryptimi turinti 42 m ilgio ir rytų-vakarų kryptimi arčiau šiaurės vakarų galo - apie 14 m pločio. Kampai aikštelės susiaurėja ir leidžiasi žemyn tarsi ožnugariai.

Jokių kultūrinio sluoksnio žymių.

Tačiau daug pasakojimų apie įvairius vaiduoklius.

Pilalė lankyta 1948 m.

Kai kas kartais pilalėmis vadina ir kitas dvi stambias žemas kalvas stačiais šlaitais, upelio slėnyje. Jos vos 4-5 m aukščio. Viena iš jų apie 1 ha dydžio, o kita apie 0,5 ha. Atstumas tarp jų yra apie 50-100 m.

Abi šios kalvos tarsi salos plačiame Alanto slėnyje, galėjo savo metu tarnauti kaip slėptuvės moterims ir vaikams.

KAČAIČIAI

Kartenos apyl. "Aušros" kolūkis. Kretingos raj.

Apie 3 km nuo Minijos kairiojo kranto, Braukliškio ir Mažoės Kartenėlės upelių santakoje, į rytus nuo buvusio Notiškių vandens malūno yra mažai žinomas piliakalnis. Jis nuošalyje nuo sodybų ir kelių, apaugęs krūmais ir medžiais. Artimiausia sodyba Valatkos Jono, yra į vakarus nuo piliakalnio.

Piliakalnis yra aukštame kairiajame krante, teisingiau kranto kyšulyje į slėnį, ir šiaurės-šiaurės vakarų į pietryčius. Pietiniame-pietrytiniame gale kišulys susisiečia su aukštuma. Todėl čia iš pietų jis atkirstas grioviu ir dviem lanku einan-

čiais pylimais. Rytinis šlaitas labai status, šaltiniuotas, pradėjęs slinkti į upelį. Šiaurinis galas nusileidžia į minėtų dviejų upelių santaką, o šiaurės vakarų ir vakarų – dauba.

Išorinis griovys lanku juosia piliakalnio galą. Griovio šiaurės rytų galas remiasi į upelio kranto skardį, o šiaurės vakarų galas – nusileidžia į daubą vis gylėdamas. Griovys turi apie 48 m ilgio, kadaise juo ėjęs kelias. Vėliau ties viduriu truputi užpiltas, kad įvažiuoti į piliakalnio aikštelę. Griovys nuo lauko apie 2,3 m gylio.

Už griovio yra lanku einąs 36 m ilgio pylimas. Pylimas virš griovio iškyla apie 4,5 m. Tačiau jis labai smarkiai sunaikintas – iškasinėtas duobėmis. Nuo piliakalnio pusės šis pylimas yra tik 2 m aukščio.

Už pylimo yra 10 m pločio ir 23 m ilgio aikštelė tarsi nedidelis priešpilis. Už jos seka 4–5 m pločio ir tik apie 0,5 m gylio dabartiniu metu griovys. Už šio antrojo užslinkusio griovelio iškyla antras dabar tik 2,2 m aukščio pylimas. Jis 23 m ilgio, tiesus. Iš tikrųjų tai tik pylimo žymės. Jis visas sudarytas, išskleistas čia ilgą laiką kastų bulviakrūsių. Dar ir dabar kai kuriuose iš jų laikomos bulvės. Todėl pylimas visai plokščias, vos 1,2 m aukščio. Iškastuose bulviakrūsiuose matosi dar ir dabar piūvyje 3 degusių ir apdegusio molio sluoksniai.

Piliakalnio aikštelė trikampės beveik formos. Prie pylimo ji 14 m pločio. Jos ilgis 30–32 m. Ji pamažu nuolaidėja į šiaurę ir per visą aikštelės ilgį jos paviršius žemėja apie 2,5 m. Bendrai aikštelė yra apie 22–24 m virš upelių vandens.

Šlaitai statūs.

Dabar šlaitai ir aikštelė, o iš dalies pylimas apaugę medžiais ir krūmais.

Gretimame lauke ieškota gyvenvietės pėdsakų. Tačiau aiškesnių kultūrinio sluoksnio žymių nesurasta.

KALNIŠKIAI, Kartenos apyl. Kretingos raj.

Kairiajame Alanto krante, apie 800 m į šiaurę nuo kolūkio kontoros ir apie 200 m nuo paukščių fermos, yra piliakalnio liekanos. Tai kalvelė Alanto slėnyje, atskirta nuo upės slėnio kairiojo kranto aukštumų gana plataus slėnio, kurio dugnu teka maža šaltinio vaga, apsupⁿti piliakalnio-pilalės kalvelę iš pietų ir rytų. Ties rytiniu pilalės galu jis įteka į Alantą. Šiaurinis kalvos šlaitas status, paplautas upės, išgriuvęs. Tai gi, iš tikrųjų yra išlikęs tik pietinis piliakalnio kraštas. Kadangi jis ne labai didelis, yra slėnyje, krūmais, tai ne labai ir pastebimas.

Kalvelė ⁴tri apie 7 m aukščio virš Alanto, o pagrinde pagal upę apie 40 m ilgio. Iš pietų pusės jos aukštis tik apie 5 m, o skersmuo - apie 30 m.

Jos viršuje aikštelės jau kaip ir nėra.

Kultūrinio sluoksnio žymių nepastebėta.

Tik tas faktas, kad žmonės šią kalvelę vadina pilale, išskiria ją iš kitų Alanto slėnio kalvelių.

KARTENA

Kretingos raj.

Piliakalnis lankytinas 1948 m žvalgomosios ekspedicijos

metu. Dabar patikrinamas jo stovis ir kai kurie duomenys.

Jis stovi priešais Kartenos ³ aikštelę kairiajame Minijos krante. Piliakalnio aikštelė ovalinė, pailga iš pietų į šiaurę, šiauriniu galu remiasi į Minijos slėnį, o rytiniu - į griovį, tekėjusį iš laukų į Miniją. Iš vakarų piliakalnį supa taip pat dauba, gilėjanti Minijos slėnio link. Pietiniame aikštelės gale, viršuje yra pylimo liekanos. Pylimas sunaikintas bulviarusiai. Juos kasant smarkiai išskleistas. Dabar jau eilė metų bulviarusiai nebekasami, jie užvirtę. Apkasai aikštelės pakraščiuose taip pat baigia užaugti. Šiaurinis, rytinis ir iš dalies pietinis šlaitai apaugę krūmais.

Aikštelė šiaurės-pietų kryptimi yra 45-50 m ilgio /smarkiai išskleistas pylimas neduoda tikslaus jos ilgio/ ir iki 40 m pločio. Pylimas virš aikštelės iškyla tik apie 2,2 m. Tuo tarpu jo pietinis šlaitas yra 6-6,5 m aukščio, gana status. Čia pašlaitėje yra 15-18 m ilgio griovys, jungiąs abiejose piliakalnio šonuose esančias daubas. Už griovio žymės antro 20 m ilgio pylimo, kuris beveik ištiesai nuartas ir nukastas. Geriau išlikęs tik pats rytinis jo galas. Jis apie 1,6 aukščio virš griovio. Iš lauko pusės jis apie 1,7 m aukščio. Pylimas irgi smarkiai išskleistas. Už jo lauke buvęs dar vienas platus griovys, už kurio prasideda lygi aukštuma.

Piliakalnio šlaitai viršuje 6,5-7 m aukščio išlyginti statūs, o žemiau natūralūs. Aikštelė yra apie 30-32 m virš Minijos slėnio.

Šalia piliakalnio iš pietų ir pietvakarių gana dideliame plote ariamame lauke išlikusios kultūrinio sluoksnio žymės, randamos smulkios grublėtų puodų šukelės, angliukai.

Aikštelės pakraščiais taip pat esama storo kultūrinio sluoksnio su gausybe anglių.

KARTENA

Kretingos raj.

Pilalė. Apie 400 m į rytus - į kairę nuo vieškelio Kretinga-Barzdžiai, kairiajame Alanto krante, slėnyje yra liekanos kalvos, kuri vadinama pilalė. Kalva buvusi lygiagretė upelio tekmei ir yra beveik ištisai nunešta. Likęs tik kalvos pietvakarinis šlaitas. Viršuje ji iš šiaurės-šiaurės vakarų į pietus-pietryčius turi 50 m ilgio. Nuo gretimų slėnio žymiai aukštesnių krantų iš vakarų-pietvakarių skiria gilus slėnys. Ji žymiai žemesnė už aukštumas, esančias už slėnio, nes turi vos 5 m aukščio virš nuo slėnio ir apie 12,5 m nuo Alanto. Kitame upelio krante plyti plati lyguma, už kurios vėl aukštumos. Į vakarus - plati lyguma - Alanto ir Minijos santakos slėnys.

Ši pilalė yra apie 600-700 m nuo Kartenos piliakalnio į šiaurės rytus.

Kalvos liekanose jau jokių žmogaus veiklos pėdsakų nėra. Nesimato kultūrinio sluoksnio žymių. Atrodo, kad tai buvusi natūrali kalva.

Šalia iš vakarų pusės slėnyje ieškojome gyvenvietės pėdsakų. Tačiau ir jų neradome. Taip, kad vien pilalės vardas sieja šią kalvą su žmogaus veikla, su archeologija.

KIAULEIKIAI, Kretingos raj.

Pravažiuojant pro šalį patikrinta šio žinomo kapinyno -

Kirminų kalno padėtis. Ant jo sodyba tebestovi. Abipus sodybos į šiaurę ir pietus palikta po keletą arų neariamo ploto, kur spėjama esant senkapį.

Radinių iš suardytų kapų pas gyventojus nebuvo.

KVEČIAI, Kretingos raj.

Pravažiuodami pasidomėjome šio neseniai tyrinėto kapinyno vieta. Žymi kalvos dalis ariama, tik viršuje aukščiausioje vietoje paliktas apie 0,5 ha neariamas plotas. Jo vakariniame kampe yra kasinėtų dviejų pilkapių vainikų liekanos. Vainikai buvo galvojama palikti atidengti, matomi. Tačiau kažkas jau spėjęs pilkapiu centrą gerokai apardyti, dalį akmenų kažkas suskaldęs ir sukrovęs į krūvą.

KULSODIS,

Kulupėnų ap. Kretingos raj.

Apie 8-9 km nuo Salantų, važiuojant į Kretingą, ir Nasrėnuose pasukus į kairę Kalupėnų keliu, pervažiavę Salanto tiltą, sukame į dešinę keliu į Kulsodį. Maždaug 600 m pavažiavus pasiekiamas Blendžiavos upelis - Salanto kairysis intakas.

Kairiajame Blendžiavos krante, ties santaka su Kubrio upeliu yra aukštuma, vadinama Pilale. Kadangi šis aukštumos gabalas buvo Balsienės žemėje, tai žmonės jį dažniausiai ir vadina Balsienės Pilale.

Tai ilgas beveik iš rytų į vakarus tarp upių slėnių įsiterpęs aukštumos kyšulys, pamažu siaurėja - smailėja ir bai-

giasi staigiu beveik griūvančiu ragu, kuri iš pietų supa Kubrio, o iš vakarų - Blendžiavos slėnys. Rytuose-šiaurės rytuose plătėjanti dalis pereina į ariamus laukus, o pats ragas apaugęs medžiais.

Šis aukštumos kyšulys turi apie 90 m ilgio, o rytiniame gale plotis siekia 70 m. Kuri šio ploto dalis laikytina Pilalė? Jokių įtvirtinimų ar kultūrinio sluoksnio žymių nėra.

Greičiausia piliakalnis -pilalė yra jau nuplauta upės. Vardas perkeltas aukštumai, kurios krašte ji buvo.

Dabar aukštumos viršus yra apie 15-16 m virš upės.

Už Blendžiavos upelio, dešiniajame jo krante buvęs vėlyvas senkapis, kuri berods kasinėjo J. Žiogas.

LUGNALIŲ PILALĖS

Kartenos ap. Kretingos raj.

Šalia Lugnalių kaimo būta didelių balų - tarsi r ežerėlio, kuriame išsiskyrė netoli viena kitos dvi tarsi salelės, vadinamos pilalėmis. Dabar bala nusausinta, dalis paversta pievomis, o dalis su vadinamosiomis pilalėmis įjungtos į valstybinį mišką ir apaugusios jaunu mišku-krūmais.

Tai lėkšti vos žymūs pakilimai. Dabar miške jie sunkiai ir pastebimi, žmonių baigiami užmiršti. Tų kalvelių - vos apie 0,5 m aukščio jokių būdu negalime laikyti piliakalniais.

Apie 1 km nuo jų į pietvakarius miške tarp ⁱraštų esanti dar viena kalvelė vadinama pilalė. Tačiau patiems jos nepasisėkė surasti, o vadovo kaime negavome. Todėl pastaroji liko visai neapžiūrėta.

LAUKŽEMĖ, Kretingos raj.

Dvaro sode-parke minimas piliakalnis iš tikrųjų yra pilkapio formos kauburys supiltas kalvos pakraštyje prie slėnio į Kulšę ir apsodintas medžiais. Tai altanos vieta, kurias dažnai matome dvarų parkuose, o ne archeologinis paminklas.

Iš Laukžemės dvaro laukų minimi kai kurie archeologiniai radiniai tarsi liūdytų, kur tai esant senkapį. Tačiau jo vietos nepasisekė nustatyti.

MEDONIŠKIAI, Kretingos raj.

Apie 1,5 km nuo Laukžemės, prie Laukžemės-Darbėnų kelio yra Medoniškių kaimas. "Lietuvos TSR upių ir ežerų vardyne" Medoniškiuose minimas Pylupalis. Tikėjomes, kad šalia jo gali būti piliakalnis, nes čia šis upelis įteka į Kulšę.

Tačiau kaime niekas piliakalnio ar pilalės nežino.

Vėliau išaiškinta, kad prie šio upelio buvęs vandens malūnas. Matyti nuo malūno užtvankos ir bus kilęs upelio vardas.

MARTYNAIČIAI

Kretingos raj. Kartenos ap. J. Žemaitės kolūkis

Kairiajame Minijos krante apie 3-4 km į pietus nuo Kartenos geležinkelio tilto, ties Tomašausko sodyba esama piliakalnio.

Piliakalnis krantinio tipo. Tai aukštumos liežuvis įsiterpiąs į Minijos slėnį, supamas mažučio dabar jau bevardžio

upelio. Piliakalnis apaugęs medžiais ir krūmais. Jis vakariniu kraštu remiasi į Minijos slėnį, šiaurėje ir rytuose į bevardžio upelio slėnį, o iš pietų ir vakarų – siekėsi su aukštumomis.

Čia yra išlikę du pylikai ir du grioviai.

Išorinis – nuo lauko pusės pylimas yra žemesnis, atskirtas nuo lygumos gana tiesiu grioviu, einančiu iš pietryčių į šiaurės vakarus 140° – 320° kryptimi. Jis turi apie 60 m ilgio ir apie 8 m pločio. Griovio vienas galas remiasi į upelio slėnį, o kitas – šiaurės vakarinis galas į Minijos slėnį. Griovio gylis apie 1 m.

Už griovio yra tik apie 1 m aukščio gerokai apardytas pylimas, kurio pagrindas apie 8 m pločio.

Už šio žemo pylimo liekanų yra apie 0,5 gylio antras griovys, už kurio iškyla antras ~~ir~~ pylimas. Jis 3,5 m aukščio nuo griovio dugno ir apie 3 m nuo piliakalnio aikštelės.

Piliakalnio aikštelė beveik trikampės formos. Ji turi apie 60–65 m ilgio ir apie 40 m pločio prie pylimo. Aikštelės vidurys kiek iškilęs. Aikštelėje kultūrinis sluoksnis labai menkas. Tik pietiniame kampe yra apie 80 cm storio maišytos žemės sluoksnis, bet beveik jokių radinių, išskyrus kelias krupeles apdegusio molio.

Aikštelė yra apie 30–32 m aukščiau Minijos ir mažojo upelio slėnio, jei matuoti jos aukštį arčiau pylimo, nes ji pamažu nuolaidėja į upelių santaką ir per visą 60–65 m ilgį aikštelė nusileidžia apie 6,2 m.

Už pylimų ir griovių yra dar apie 1 ha ploto gana lygus aukštumos kyšulio kraštas supamas upelių. Čia keliose vietose pastebėtas maišytos žemės apie 50–60 cm storio sluoksnis. Matyti, čia šalia piliakalnio bus buvusi gyvenvietė, kuri beveik jau visiškai sunaikinta ariant lauką. Čia rasti tik keli trupinėliai lipdytos keramikos.

Šalia piliakalnio gyvenę senukai teigia, kad piliakalnio pašlaite tekęs upelis esąs vadinamas Pilies upeliu.

MIŠUČIAI

Kartenos apyl, Kretingos raj.

Apie 10 km nuo Kartenos pasroviui, Minijos kairiajame krante yra piliakalnis. Jis buvo kadaise Mišučių dvaro laukuose ir XX a. pradžioje L. Kšivickis šį piliakalnį vadina Mongirdo pilale.

Piliakalnis stovi aukštame Minijos slėnio krante apie 200 m į šiaurę nuo buvusiojo dvaro centro, ir dabar dar žmonių vadinamas pilale. Atrodo, kad čia buvęs gana ankstyvas taisyklingas krantinio tipo piliakalnis, įrengtas aukštumos pusiassalyje, susidariusiame tarp Minijos slėnio ir mažo į jį įtekėjusio griovelio.

Vakarinis piliakalnio šlaitas leidžiasi į platų Minijos slėnį, jis gana status, šiauriniame piliakalnio gale gili dauba. Šlaitas čia stačiausias. Iš rytų piliakalnį supa nedidelis, bet gana gilus griovys, kuriuo kadaise yra ~~te~~tejęs mažas griovelis-šaltinis. Šlaitas čia status, vos 3–4 m aukščio. Iš pietų

buvęs pylimas visai deformuotas, nes pilalė, atrodo, ilgą laiką buvusi ariama. Be to, pylimas išvagotas apkasų.

Piliakalnio aikštelė beveik taisyklingo ovalo formos, aukštesniu rytiniu-šiaur^{ės} rytiniu galu, nežymiai nuolaidėjanti Minijos slėnio link. Ji beveik 50 m ilgio ir arti 40 m pločio. Vakariniam, pietvakariniame pakraštyje aikštelėje yra iki 80 cm storio juodos maišytos žemės sluoksnis su sudegusio molio trupinėliais.

Galimas dalykas, kad piliakalnis iš pietų pusės yra turėjęs du pylimus. Išorinio yra tik labai menkos žymės. Jis jau beveik visai sunaikintas-sulygintas. Lieka tik įtarimas, kad toks pylimas buvęs. Pasekamas vos apie 40 cm gylio griovelis, už kurio vienoje vietoje dar iškyla beveik 1,1 aukščio pylimo dalis. Tačiau nuo piliakalnio pusės jis tik 25-30 cm aukščio. Už šio griovio-pylimo žymių yra 17 m pločio tarpas - tarsi priešpilio aikštelė. Jos ilgis tarp abiejų pylimų ir abiejų slėnių - apie 40-45 m. Tiksliau nustatyti sunku, nes galuose perėjimas į slėnius yra labai nuolaidus.

Pagrindinis pylimas iškyla virš priešpilio aikštelės apie 2 m ir apie 1,5 m virš aikštelės. Nežiūrint tokio menko aukščio, pylimas išskleistas 30-35 m pločiu.

Rytinio šlaito vidutiniškas aukštis yra 9 m, o vakarinio - nuo Minijos slėnio aukštis siekia 26 m.

NAGARBA

Kretingos raj.

Buvusiojo Jazdų dvaro lauke /dabar šio dvaro pastatų ir

pamatų nesimato/. Jei anksčiau tik piliakalnis buvo vadinamas Nagarbos kalnu, o dabar visas kaimas pavadintas šiuo vardu, išdygo naujų sodybų...

Piliakalnis kaip buvo taip ir liko. Stovi jis pušimis apaugęs dešiniajame Težės slėnio krante, aukštumos pakraštyje, ant kampo buvusio kažkokio griovio, šaltinio išnešto. Rytinis jo kraštas remiasi į Tenžės slėnį, pietuose į daubą, o vakaruose ir šiaurėje - lygūs laukai. Piliakalnį sudaro beveik visiškai apskrita 47-50 m skersmens aikštelė apsupta pylimu. Pylimas nuo sausumos pusės yra apie 7 m aukščio /iš lauko matuojant 7,2 m ir nuo aikštelės - 6,8 m/ ir apie 40 m pločio pagrinde bei apie 6 m pločio viršuje. Jo ilgis yra apie 140 m. Tuo tarpu nuo upės ir nuo daubos pusės pylimas turi apie 2,25 m aukščio nuo aikštelės lygio ir apie 13 m aukščio išorinį į slėnį besileidžiantį šlaitą. Mažojo pylimo plotis pagrinde yra apie 25 m. Bendras jo ilgis yra 240 m.

Visas piliakalnis palyginus gerai išlikęs. Forma ir dydžiu labai primena Impilties piliakalnį.

Pylimo išoriniame šlaite pietvakarių pusėje kasami bulviakusiai.

Aikštelė drėgna. Turėtų gerai išsilaikyti organinė medžiaga.

Gyvenvietės aiškesnių pėdsakų nepasisekė aptikti.

PRISTOVAI

Kulupėnų apyl., Kretingos raj.

Minijos dešiniajame krante, apie 1 km į rytus nuo Sauserių

pilalės-piliakalnio, Minijos ir Mišupio santakoje yra aukštumos kraštas-ragas, vadinamas Pilimi, Pilale. Šios aukštumos ragas neiriamas, pakraščiais apaugęs ąžuolais, skardžiai įvairiais kitais lapuočiais. Šiaurinis status šlaitas leidžiasi į Mišupį /remiasi jo kairįjį krantą/, o pietuose ir vakaruose į Miniją. Tuo tarpu į rytus toliau tęsiasi aukšta lyguma, dirbami laukai, kuriuose artimiausia sodyba yra Diburio Igno. Jam priklausė ir šis aukštumos ragas, vadinamas Pilimi.

Likusioje aukštumos dalyje jokių įtvirtinimų žymių nėra, kultūrinio sluoksnio taip pat nėra.

Atėjęs senukas, buvęs lauko savininkas, aiškina, kad Pilimi vadinamas išslinkęs pietinis šlaitas nuo Minijos, ties pat santaka su Mišupiu.

Taigi tai dar vieno buvusio piliakalnio vieta. Piliakalnis nuneštas, nėra jo jau ir pėdsakų, bet buvusio piliakalnio vardas liko aukštumos kraštui.

SAUSERIAI, Kulupėnų apyl. Kretingos raj.

Dešiniame Minijos krante, į pietus nuo geležinkelio tilto 2-3 km atstume, ant aukšto skardžio yra piliakalnio liekanos, vadinamos Urbašiaus pilale. Jos lankytos 1948 m.

Tai krantinio tipo piliakalnis-aukštumos kraštas Minijos supamas ir atkirstas nuo gretimų aukštumų pylimu. Pietinis piliakalnio kraštas yra tiesiog griūvantis Minijos skardis apie 35 m aukščio. Vakarinis piliakalnio galas nuolaidus, supamas slėnio, kuriuo gerokai atokiau teka čia pasukę darantis Minija. Iš šiaurės vakarų - dauba, o iš šiaurės rytų - pylimas, kurio

pietryčių galas remiasi į Minijos skardį, o šiaurės vakarinis - į slėnį.

Aikštelė pailga iš pietvakarių į šiaurės rytus. Jos pietinis kraštas yra aukščiausias. Aikštelės ilgis apie 50 m, o plotis apie 35 m. Pietvakarių galas gana nuolaidus, galimas dalykas, yra buvęs taip pat sutvirtintas pylimu, kuris neišlikęs, nuartas.

Pylimas šiaurės rytų gale gana tiesus 35 m ilgio ir apie 1,6 m aukščio bei apie 10 m pločio pagrindu. 13-14 m toliau į šiaurės rytus, atrodo, buvęs antras lygiagretus pylimėlis, kurio išlikusios žymės tik prie Minijos skardžio 8-9 m ilgiu, o likusioji nuarta, sunaikinta.

Žmonės pasakoja, kad tarp pylimų esančiame plote, kasant bulviariusius buvę randama angli^ūš.

Dabar piliakalnis nebeariamas.

VAINEIKIAI

Darbėnų apyl. Kretingos raj.

Į rytus nuo Darbėnų miestelio, apie 300 m į vakarus nuo kolūkio valdybos ir bibliotekos pastato, dešiniajame ~~ak~~ Akmenos krante yra vadinama "Papilalė". Tai ariamo lauko kraštas kiek lanku iš vakarų, šiaurės ir rytų supamas Akmenos. Lygi dirva yra apie 5-6 virš upelio vagos. Jokių gyvenvietės pėdsakų, pylimų žymių čia nėra. Tačiau be paties vietos vardo - Papilalės, išlikę pasakojimai apie čia paslėptus turtus, esančius urvus.

Pasakojimai šie gana seni. Dar XX a. pradžioje tuos

pasakojimus buvo girdėjęs L. Krzywickis.

Galima spėti, kad čia Akmenos krante yra buvęs nedidelis piliakalnis, kuris jau visai upelio nuneštas.

VĒLAIČIAI

Kartenos apyl. Kretingos raj.

Kairiajame Alanto krante, ties Alanto ir Tyrupio santaka esama piliakalnio liekanų. Jos apie 1 km nuo Gaudučių piliakalės einant pasroviui Alanto pakrantėmis.

Piliakalnis yra dešiniajame Tyrupio krante ir beveik ištiesai sunaikintas, Alanto nuplautas, nes piliakalniui įrengti buvęs panaudotas apie 100 m ilgio aukštumos kyšulys lygiagrečiai Alanto vagai, kuri ties šia vieta daro posukį. Piliakalnio išlikęs tik vakarinis kraštas, nuolaidėjęs į kiek atokiau tekantį Tyrupį. Rytinis šlaitas - statmenas skardis į Alantą, šiaurinį galą supa atokiau tekąs Alantas.

Iš pietų nuo gretimų aukštumų piliakalnių skyrusi nežymi dauba ir galimas dalykas jos dugne buvęs griovys ir už jo į šiaurę buvę du ar trys pylimai, kurių yra išlikusios tik vakarinių galų žymės.

Pirmojo pylimo viršus yra apie 4,5 m aukščiau daubos. Už jo seka apie 0,5 m gylio griovelis ir vėl 2,1 m aukščio tarsi antrasis pylimas, už kurio vėl 0,5 m gylio vos žymus griovelis ir tada trečias pylimas-pakopa vėl 2,1 m aukščio. Trečiasis pylimas yra apie 0,7 m aukščio virš aikštelės. Ta-

72
čiau labai išskleistas, nuolaidus į aikštelės pusę.

Pylimai užima apie 40 m ilgio juostą.

Už pylimų seka apie 50 m ilgio aikštelė, kurios likęs tik 0,5 - 1,5 m pločio kraštas. Aikštelės šiauriniame gale tarsi taip pat buvęs apie 70 cm aukščio pylimėlis.

Piliakalnio aikštelė yra apie 26 m virš Alanto.

Slėnyje ties piliakalnio šiauriniu galu ieškojome senosios gyvenvietės liekanų, tačiau jų nepastebėjome.

Piliakalnio liekanos dabar apaugusios medžiais, krūmais neišsiskiria ¹⁵ Alanto pakrančių aukštumose.

Artimiausia yra ⁴ Dūngilo sodyba priešais piliakalnį kitame Alanto krante.